

ไสยศาสตร์ในนิทานพื้นบ้านจังหวัดชลบุรี : ความเชื่อที่ยังปรากฏอยู่

นภัสวรรณ สุภาทิตย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาไทยศึกษา

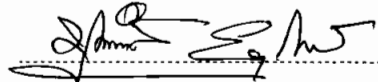
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

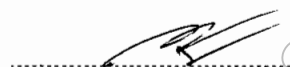
มิถุนายน 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ นภัทวรรณ สุภาทิพย์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

 อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร. บุญเลิศ ยองเพชร)

 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร. บุญรอด บุญเกิด)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธาน
(รองศาสตราจารย์ เชาวน มณีวงศ์)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ปารดี มหาจันทร์)

 กรรมการ
(ดร. บุญเลิศ ยองเพชร)

 กรรมการ
(ดร. บุญรอด บุญเกิด)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จีรัท จิตกรจแดง)

วันที่ 17 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2553

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการสนับสนุนและการให้คำแนะนำ จากท่าน
อาจารย์ ดร. บุญเลิศ ของเพชร ดร. บุญรอด บุญเกิด และ รศ. การดี มหาพันธ์ ที่ท่านกรุณาอุทิศเวลา
ในการให้คำปรึกษาแนะนำและเสนอแนะแนวทางต่าง ๆ ในการศึกษาครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้
ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา ชี้แนะ
และกรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ของจังหวัดชลบุรี

ท้ายสุดนี้ ผู้ศึกษาขอมอบความดีทั้งหมดที่พึงมีพึงได้ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
แด่คณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้โอกาสในการศึกษาและกรุณาแนะนำ
ผู้ศึกษามาโดยตลอดจนสำเร็จไปได้ด้วยดี

นักสวรรณ สุภาทิตย์

51911534: สาขาวิชา: ไทยศึกษา; ศศ.ม. (ไทยศึกษา)

คำสำคัญ: ไสยศาสตร์/ นิทานพื้นบ้าน/ ความเชื่อ

นักสำรวจ: สุภาทิพย์: ไสยศาสตร์ในนิทานพื้นบ้าน: ความเชื่อที่ยังปรากฏอยู่

(SUPERSTITION IN FOLKTALES OF CHONBURI PROVINCE: BELIEFS THAT STILL EXIST) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: บุญเลิศ ของเพชร, Ph.D., บุญรอด บุญเกิด, Ph.D. 200 หน้า. ปี พ.ศ. 2553.

การศึกษาเรื่องไสยศาสตร์ในนิทานพื้นบ้านจังหวัดชลบุรี: ความเชื่อที่ปรากฏอยู่ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมนิทานพื้นบ้านที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับไสยศาสตร์ในจังหวัดชลบุรี ศึกษาความคิดความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน และเพื่อศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านว่ายังมีปรากฏอยู่หรือไม่ และนำเสนอผลการศึกษาโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาปรากฏว่า จากนิทานพื้นบ้านจังหวัดชลบุรีทั้งหมด 86 เรื่อง มีนิทานที่มีเนื้อหาความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์จำนวน 38 เรื่อง และได้ใช้แนวคิดเรื่อง ไสยศาสตร์แบ่งตามประเภทความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็น 4 ประเด็น คือ ความเชื่อในเรื่องผีบางเทวดาหรือเทพเจ้า ความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อในเรื่องวิทยาคม และความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์ ซึ่งเรื่องราวที่ปรากฏในนิทานนั้นมักสะท้อนให้เห็นลักษณะของสังคม วิถีชีวิต ตลอดจนประเพณี ค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ และนิทานพื้นบ้านจังหวัดชลบุรีก็ได้สะท้อนภาพความเชื่อทางไสยศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อในเรื่องผี เทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ วิทยาคม เวทย์มนต์คาถา เครื่องรางของขลัง ของวิเศษ โหราศาสตร์ โดยความเชื่อทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลและสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งความเชื่อทั้งหมดที่กล่าวมาสุดท้ายผู้คนจะยกย่องให้เป็นเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ผีหรือเทพเจ้าเมื่อผู้คนยอมรับนับถือและศรัทธามาก ๆ ก็จะกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางของขลังเมื่อป้องกันภัยอันตรายได้ หรือได้รับมาจากพระที่ตนเองนับถือ ศรัทธาก็เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้เช่นกัน ความเชื่อทางไสยศาสตร์จึงเป็นความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่มีรูปแบบต่าง ๆ กัน

ในปัจจุบันถึงแม้ว่าผู้คนจะมีความรู้มีการศึกษาตามแบบสมัยใหม่สูง สังคมมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และมีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว ทำให้การดำรงชีวิตในสังคมดำเนินไปอย่างเร่งด่วน มีการแข่งขันเพื่อที่จะอยู่รอดให้ได้ในสังคม แต่ในสังคมก็มีสิ่งหนึ่งที่วิวัฒนาการที่ทันสมัยและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไม่สามารถที่จะทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างสิ้นเชิงนั่นคือความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์หรือความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ดำรงอยู่คู่กับสังคมชลบุรีตลอดมา

51911534: MAJOR: THAI STUDIES; M.A. (THAI STUDIES)

KEYWORDS: SUPERSTITION/ FOLKTALES/ BELIEFS

NAPATSAWAN SUPATIT: SUPERSTITION IN FOLKTALES OF CHONBURI PROVINCE: BELIEFS THAT STILL EXIST. ADVISORY COMMITTEE: BOONLERT YONGPHET, Ph.D., BOONROD BOONGIRD, Ph.D. 200 P. 2010.

This thesis on the topic “Superstition in Folktales of Chonburi Province : belief that still exist” has the objective for gathering folk literature that are relevant to superstition in Chonburi. It firstly, studies about the concept of superstition existed in folktales and then continues to study if it still be apparent. Finally, the result of this study will be proposed with descriptive analysis.

This study appears that 38 out of 86 folktales in Chonburi has a superstition content. It can be divided into 4 types, such as believing in spirits, believing in sacred things, believing in magic and believing in astrology. They have reflected on society, way of life, tradition, values and various belief. So, these folktales in Chonburi have also indicated a superstition, such as spirits, sacred things, magic, amulet, astrology, that has influenced and been inherited since an ancient times. Eventually, it will be regarded by people as supernatural belief. It could be understand, for example, that spirit or angel widely and highly respected become sacred thing. Another example is that amulets, whether given from priest or not, tends to be also a sacred things. A superstition has a variable form of belief.

Although there are highly educated people, technological development, rapidly evolved society, rush hours and continuously increased competition, the superstition in the society of Chonburi remains unchanged and is not expelled.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
คำถามหลักในการศึกษา	7
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
กรอบความคิดในการศึกษา	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
ขอบเขตของการศึกษา	8
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	10
วิธีดำเนินการศึกษา	11
2 เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ภูมิหลังของจังหวัดชลบุรี	13
นิทานพื้นบ้าน	16
ความหมายของนิทานพื้นบ้าน	16
ความเป็นมาของนิทานพื้นบ้าน	18
นิทานในประเทศทางตะวันออก	19
ความสำคัญและคุณค่าของนิทานพื้นบ้าน	20
ประเภทของนิทานพื้นบ้าน	22
แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ	28
ความหมายของความเชื่อ	29
ระดับความเชื่อในท้องถิ่น	29
รูปแบบของความเชื่อ	30
ประเภทของความเชื่อ	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ไสยศาสตร์	32
ความหมายของคำว่าไสยศาสตร์	32
เวทมนต์คาถา	36
ไสยศาสตร์ในเอเชีย	39
ไสยศาสตร์ในประเทศไทย	45
มนต์คาถาที่ใช้ในประเทศไทย	48
ประเภทของไสยศาสตร์ในสังคมไทย	49
ทฤษฎีไสยศาสตร์	78
มูลเหตุจูงใจที่ทำให้คนสนใจและยึดถือไสยศาสตร์	79
วัตถุประสงค์ในการประกอบพิธีทางไสยศาสตร์	83
วิธีการเข้าถึงไสยศาสตร์	83
ความสำคัญของไสยศาสตร์	86
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	89
3 นิทานพื้นบ้านจังหวัดชลบุรีที่มีความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์	93
นิทานพื้นบ้านจังหวัดชลบุรี	93
นิทานพื้นบ้านชลบุรีที่มีความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์	94
นิทานประเภททอกรณ หรือเทพกรณัม	96
นิทานคติ	98
นิทานมหัศจรรย์ หรือเทพนิยาย	102
นิทานชีวิต	102
นิทานประจำถิ่น	104
นิทานอธิบายเหตุ	113
นิทานเรื่องผี	114
4 อิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดชลบุรี	117
ความเชื่อเรื่องผีสาวเทวดา หรือเทพเจ้า	120
ความเชื่อในเรื่องผี	120
ความเชื่อในเรื่องเทวดาหรือเทพเจ้า	131

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์	138
ความเชื่อในเรื่องวิทยาคม	143
ความเชื่อในเรื่องเวทมนต์คาถา	143
ความเชื่อในเรื่องเครื่องรางของขลังและของวิเศษ	148
ความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์	152
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	158
สรุปผลการศึกษา.....	158
อภิปรายผลการศึกษา.....	159
ข้อดีและข้อเสียของวิทยาสาสตร์.....	160
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	160
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	161
บรรณานุกรม.....	162
ภาคผนวก	170
ภาคผนวก ก	171
ภาคผนวก ข	191
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	194

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 การจำแนกตามประเภทของนิทาน.....	95
4-1 การจำแนกความเชื่อตามประเด็นด้านไสยศาสตร์.....	119